

SKUPŠTINI CRNE GORE

PODGORICA

Na osnovu čl. 69 i 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore sa 35. sjednice od 10. jula 2014. godine, podnosi Skupštini

IZVJEŠTAJ O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O RADU FONDA ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA ZA 2012. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode je i u 2014. godini nastavio sa aktivnostima utvrđenim Planom aktivnosti za 2014. godinu, posvećenim nastavku aktivnosti u procesu pristupanja Evropskoj uniji i ispunjenju obaveza utvrđenih Rezolucijom Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 6. februara 2014. godine, Izvještajem Evropske komisije o napretku Crne Gore iz oktobra 2013. godine, kao i onim u funkciji ukidanja monitoringa PSSE uvedenog Crnoj Gori juna 2012. godine Rezolucijom 1890, naročito kroz realizaciju obaveza iz akcionih planova Vlade za poglavlja 23 i 24 u funkciji izgradnje efikasnih institucija i društva vladavine prava, kao preduslova za dalji demokratski razvoj države Crne Gore.

Polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2013. godinu: „Crna Gora nastavlja da obezbjeđuje poštovanje i zaštitu manjina i kulturnih prava. Međuetnički odnosi u zemlji nastavljaju da budu dobri. **Ipak, Fond za manjine nastavlja da djeluje sa značajnim nedostacima, naročito u pogledu dodjele sredstava i valjanog sprovođenja projekata**” (strana 59),

Odbor je razmatranjem Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2012. godinu /u skladu sa članom 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore -kontrolna uloga/ realizovao **četnaestu aktivnost**, utvrđenu Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2014. godinu, sačinjenim na osnovu gore navedenih dokumenata.

Odbor za ljudska prava i slobode je na 35. sjednici, u proširenom sastavu, uz učešće direktora Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, predstavnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava, predstavnika nevladine organizacije koja se bavi pitanjima ljudskih prava, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 162 Poslovnika, razmotrio Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2012. godinu.

Uvodno obrazloženje o Izvještaju o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2012. godinu podnio je direktor Fonda Safet Kurtagić, navodeći da je članom 12 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava utvrđeno da Fond jednom godišnje podnosi Skupštini Crne Gore Izvještaj o radu i načinu raspodjele sredstava i pojasnio razloge kašnjenja u dostavljanju Izvještaja- Izvještaj o radu Fonda za 2011. godinu u Skupštini je razmatran u novembru 2013. godine, kada je istekao mandat dotadašnjem direktoru Fonda i raspisan konkurs za izbor novog direktora, smatrajući da je pravo i obaveza novoizabranog direktora da sačini Izvještaj o radu, jer ne bi bilo logično da novoizabrani direktor brani Izvještaj koji je sačinio njegov prethodnik. Imajući u vidu da je predstavnicima savjeta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Upravnom odboru Fonda bio istekao mandat, novoizabranim nijesu bili verifikovani mandati, a imajući u vidu izričite zahtjeve pojedinih manjinskih savjeta da u radu Upravnog odbora Fonda, posebno u odlučivanju o izboru direktora i raspodjeli sredstava Fonda, mogu učestvovati isključivo novoizabrani

predstavnicima, bili su prinuđeni da raspisivanje dva konkursa: za izbor direktora i za raspodjelu sredstava Fonda pomjere do verifikacije mandata novim članovima Upravnog odbora iz reda manjinskih nacionalnih savjeta. Takođe, saopštio je da su u vrijeme sačinjavanja Izvještaja u Fondu boravili i službenici Državne revizorske institucije.

U isto vrijeme sa radom je počela Radna grupa Ministarstva za ljudska i manjinska prava koja je imala zadatak da razmotri model funkcionisanja i način raspodjele sredstava Fonda. Smatrajući da su njihovi izvještaji trebali da budu sastavni dio ovog Izvještaja kasnilo se sa dostavljanjem Izvještaja Skupštini Crne Gore. Direktor Kurtagić je istakao da je napravio i dostavio obiman Izvještaj iz razloga što su na prethodnim sjednicama Odbora za ljudska prava i slobode prilikom razmatranja izvještaja Fonda postavljena brojna pitanja, pa je nastojao da u Izveštaju za 2012. godinu da odgovore na pitanja i na primjedbe u vezi sa radom Fonda u prethodnom periodu.

Podsjetio je da je Odluka Upravnog odbora o prvoj raspodjeli sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2012. godinu poništena od strane Upravnog suda. U Izvještaju je informisao o postupanju Fonda po Presudi Upravnog suda. Takođe, dao je i komentare na rad Radne grupe za izradu akata o radu Fonda za manjine koju je formirao Odbor za ljudska prava i slobode. Podsjetio je da je Radna grupa imala zadatak da izvrši razmatranje i eventualno redefinisane modela organizacije i načina raspodjele sredstava Fonda. Smatra da su poslanici putem Izvještaja dobili kvalitetne informacije o radu Fonda.

Predstavnicima NVO "Građanska alijansa" su, zahvaljujući Odboru na kontinuirano dobroj saradnji, podsjetili da su saradnjom poslanika i nevladinog sektora pokrenute brojne teme, kao što su pitanja koja se odnose na torturu, stanje u zatvorima i pritvorskim jedinicama, LGBT prava i ocijenili da je zajedničkim djelovanjem mnogo toga poboljšano u navedenim oblastima. Predsjednik NVO "Građanska alijansa" je saopštio da se njihova organizacija uglavnom fokusira na razmatranje problema koji postoje u našem društvu, ocijenivši da je Fond jedna od institucija u kojoj tokom poslednjih pet godina ne vide nikakve pomake. Podsjetio je:

- u Izvještajima Evropske komisije o napretku Crne Gore pominje se funkcionisanje Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava,

- u Univerzalnom periodičnom izvještaju Ujedinjenih nacija, takođe,

- Upravni sud Crne Gore je poništio Odluku Fonda o raspodjeli sredstava za 2012. godinu,

- Državna revizorska institucija je dala Preporuke tokom 2011. godine, pa je tokom kontrolne revizije 2012. godine utvrđeno da Fond još ne funkcionise kako treba i nije ispoštovao Preporuke, što je uočljivo u materijalu koji je NVO „Građanska alijansa“ dostavila članovima Odbora uoči održavanja sjednice,

- I pored konstantnog ukazivanja nevladinog sektora i medija na probleme u ovoj oblasti koji se još ne rješavaju iz više razloga, i dalje je nejasno ko treba da pokrene inicijativu, podsjećajući na rad Radne grupe koju je formirao Odbor, nakon čega je Izvještaj sa preporukama poslat Ministarstvu za ljudska i manjinska prava koji su saopštili da o tome treba da odlučuje Skupština kao osnivač Fonda. Zapravo je proteklo značajno vrijeme, a problemi nijesu riješeni, dok je ogroman novac potrošen i to, po njihovom mišljenju, na nacionalističke projekte koji narušavaju građansku državu Crnu Goru i vode ka segregaciji i povećanju etničke distance.

- o razlozima zbog kojih nije ranije podnio Izvještaj, upitao je da li u našim institucijama postoji "institucionalna memorija" i da li zbog kadrovskih promjena treba da se dovodi u pitanje funkcionisanje institucija. Jasno je da se mora podnijeti izvještaj o tome kako institucija funkcionise i na koji način raspolaze sredstvima. Smatra da je došao trenutak da poslanici kažu da je vrijeme da se prekine sa ovakvom praksom rada Fonda. Istakao je da postoji konflikt interesa koji više nije konflikt, već „harmonija interesa“.

- takođe, ukazano je i na tajnost rada Fonda, ukazujući da se na zahtjeve nevladinog sektora da prisustvuju sjednicama Upravnog odbora, odgovora da će na samoj sjednici članovi Upravnog odbora odlučiti da li predstavnik nevladinog sektora može da prisustvuje, pa se dešava da nakon odluke Upravnog odbora predstavnik nevladinog sektora treba da dođe na sjednicu za par minuta,

- saopštili su da je "Građanska alijansa" podnijela tužbu Upravnom sudu i na poslednju Odluku o raspodjeli sredstava Fonda iz juna 2014. godine, iz razloga što presuda Upravnog suda iz 2013. godine nikada nije izvršena i

- mišljenja su da se fingiraju pravila i bodovne liste prilikom raspodjele sredstava, zamolivši poslanike da pogledaju Presudu Upravnog suda, Preporuke Državne revizorske institucije, mišljenja međunarodnih organizacija i nedavnu Odluku o raspodjeli sredstava Fonda i da nakon toga procijene kakav je rad Fonda i da zbog toga treba ubrzati i rad na donošenju Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama. Pozvali su članove Odbora za ljudska prava i slobode da ne prihvate Izvještaj Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2012. i Izvještaj za 2013. godinu.

Učestvujući u raspravi poslanici su:

- Poslanik doc.dr Srđa Popović smatra da nije dobro 2014. godine raspravljati o Izvještaju o radu Fonda za 2012. godinu. Mišljenja je da u Izvještaju nedostaje informacija i o projektima koji nijesu prihvaćeni, jer je tabelarno trebalo dostaviti spisak tih projekata i razloge zbog kojih nijesu prihvaćeni- pristiglo je 193 projekta, 92 su odbijena, 91 je prihvaćen, dok za deset nema podataka koji su, smatra, "isparili". Postavio je pitanje da li je tih deset nečijom samovoljnom skrajnuto ili je tehnička greška?

- očekuje od Direktora Fonda odgovore na sva pitanja i optužbe na račun funkcionisanja Fonda, kao i da ponudi detaljna obrazloženja,

- Poslanica Snežana Jonica je saopštila da je neprihvatljivo da Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava dostavlja Izvještaj o radu za 2012. godinu tek 20. maja 2014. godine. Ocijenila je da su u Izvještaju bitne stvari o kojima je trebalo upoznati poslanike, izostavljene,

- saopštila je da je najmanje direktor Fonda imao pravo da komentariše i kvalifikuje rad Radne grupe koju je formirao Odbor za ljudska prava i slobode na način na koji je to uradio, a da pri tome sam Fond ne obavlja svoj posao i direktorovi navodi da je rad Radne grupe okončan na neprimjeren način, što je neprimjerena kvalifikacija od strane direktora Fonda,

- u Izvještaju nije predstavljeno kako su donošene odluke, kojim kriterijumima su se rukovodili članovi Upravnog odbora, šta se desilo sa projektima koji su „isparili“ i šta je suština podržanih i odbijenih projekata,

- saopštila je da je neprihvatljivo da se ne ispunjavaju Preporuke Državne revizorske institucije i postavila pitanje direktoru Fonda otkud mu pravo da u pozitivnom tonu govori o radu Fonda u godini u kojoj je na Upravnom sudu poništena Odluka o raspodjeli sredstava,

- takođe, u Izvještaju se navodi da se Fond suočava sa nedostatkom administrativnih kapaciteta, ali ni tome nije krivac Fond, već Ministarstvo finansija koje nije imalo razumijevanja. Potom slijedi podatak da je Ministarstvo finansija kasnije imalo razumijevanja, ali je Fond procijenio da u tom momentu ne treba popunjavati slobodna radna mjesta, jer su čekali rezultate rada Radne grupe koja je po ocjeni direktora bila „neprimjerena“,

- ocijenila je da na kraju Fond nije ništa uradio na poboljšanju administrativnih kapaciteta, jer su ocijenili da im to ne odgovara, podsjećajući da je prethodnih godina Direktor Fonda govorio kako nema dovoljno novca i kapaciteta čak ni za ispunjavanje Preporuka Državne revizorske institucije čije ispunjavanje ne smije da se dovede u pitanje i onda je Direktor Fonda baš tada kupio izuzetno luksuzno auto kako bi na taj način „doprinio kredibilitetu manjina u društvu“,

- da li u Poslovniku o radu Fonda postoje jasna pravila za održavanje elektronske sjednice i da li je definisano o kojim temama se može raspravljati na takvoj sjednici s obzirom da je u 2012. godini o vrlo važnoj temi održana elektronska sjednica,

- Poslanik mr Dritan Abazović je saopštio da nema osnova i logike da Odbor podrži Izvještaj Fonda za 2012. godinu zato što nije ispoštovana Presuda Upravnog suda,

- saopštio je da godinama postoje problemi u Fondu i pokušava se napraviti nova reorganizacija koja bi trebala da doprinese rješavanju tih problema. Složio se sa 90% ocjena koje je o radu Fonda dao predsjednik NVO „Građanska alijansa“, s tim što je naglasio da ne treba generalizovati da su svi projekti koje je Fond podržao nacionalistički, jer ima i projekta koji su vrlo dobri,

- istakao je da atak na Fond nije napad na manjine i da su svi dužni, bez obzira na kulturni i nacionalni identitet, da obezbijede da raspodjela sredstava i projekata bude što kvalitetnija i odgovora onom što bi Fond trebao da radi,

- da Skupština, kao osnivač Fonda, treba što prije da se posveti regulisanju rada Fonda za manjine-moraju se konstatovati problemi i za njihovo rješavanje treba preduzeti konkretne mjere,

- Poslanik Milutin Đukanović je saopštio da Nova srpska demokratija ne pristaje da postoji Srpski nacionalni savjet i ne podržava njegovo finansiranje iz Fonda, te da je to jedan od razloga zašto neće prihvatiti Izvještaj. Istakao je da nije saglasan sa tim da Srbi treba da ostvaruju prava kao manjinski narod, jer ih u Crnoj Gori ima oko 30 odsto. Naveo je da se novac koji dobija Srpski nacionalni savjet koristi za politički obračun sa Novom srpskom demokratijom i Demokratskim frontom, a prilikom raspodjele sredstava postoji konflikt interesa, jer članovi Upravnog odbora sredstva dodjeljuju svojim bliskim nevladinim organizacijama,

- mišljenja je da Upravni odbor ne može sam sebi da daje novac.

Direktor Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Safet Kurtagić negirao je navode članova Odbora i predstavnika civilnog sektora, naglašavajući da je u funkcionisanju Fonda postignut napredak, a konstatacija da u Fondu nije postignut napredak, ne samo da nije tačna, već je i zlonamjerna. Naglasio je da postepeno otklanjaju slabosti koje su postojale u funkcionisanju i raspodjeli sredstava, pa se iz godine u godine postiže bitan napredak. Ocjena da se milionska sredstva dijele za nacionalističke projekte i projekte koji uništavaju građansku Crnu Goru po mišljenju direktora Kurtagića je posledica nedovoljne obaviještenosti o radu i zadacima Fonda ili je zlonamjerna. Podsjetio je da je Fond osnovan radi podrške projektima koji se bave očuvanjem i zaštitom manjinskih posebnosti u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta. Ako je to osnovna definicija Fonda i ako se raspodjela sredstava vrši po odredbama definisanim Zakonom, onda se pojmovi ne shvataju na pravi način. Ocijenio je da je predsjednik Građanske alijanse na prilično grub način okarakterisao rad Fonda tako da je za njega sve što je saopštio neprihvatljivo. Direktor Fonda je saopštio da predstavnici Građanske alijanse nijesu podnosili tužbu Upravnom sudu u godini kada su bili obuhvaćeni raspodjelom sredstava Fonda, a za sve ostale godine podnosili su i tužbe i krivične prijave,

- saopštio da se podaci o projektima mogu naći na web sajtu Fonda, a u Izvještaju je samo broj tih projekata. Saopštio je da daju detaljna obrazloženja za svaku odluku, i o podržanim i o projektima koji nijesu dobili podršku. Ocjene da Fond dijeli sredstva nezakonito su neprihvatljive, s obzirom na sastav Upravnog odbora Fonda kojeg su u početku činili poslanici, predstavnici nacionalnih manjinskih savjeta i predstavnik Ministarstva za ljudska i manjinska prava, što je jasna garancija da predstavnici takvih institucija neće raditi onako kako ne treba.

U vezi sa kvalifikovanjem rada Radne grupe saopštio je da je te komentare uradio u svojstvu člana Radne grupe, a ne direktora Fonda kako bi članovima Odbora za ljudska prava i slobode i poslanicima Skupštine Crne Gore stavio do znanja da rad te Radne grupe nije završen, a da su zaključci donešeni, kako je naveo, nasumično i da tako nasumično donešeni zaključci ne obavezuju ni njega, niti bilo koga, jer su, po njegovoj ocjeni, iskonstruisani i ne predstavljaju suštinu onoga što je radila Radna grupa.

Odluke o raspodjeli sredstava donose se pojedinačno za svaki projekat, komisije predlažu, a Upravni odbor glasanjem usvaja odluke i potrebna je većina od ukupnog broja članova Upravnog odbora, tj. osam glasova za svaku odluku. Konačna odluka predstavlja zbir svih pojedinačnih odluka. Direktor Fonda ne odlučuje o dodjeli sredstava, niti učestvuje u obrazlaganju predloga, ali to ne znači da ne snosi odgovornost za donešene odluke.

Očekuje da će Radna grupa Ministarstva za ljudska i manjinska prava predložiti da se izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama donesu novi akti o radu Fonda i nada se da će to dovesti do poboljšanja, iako ima utisak da je i rad te Radne grupe naglo prekinut.

Na komentare da i Srpski nacionalni savjet dobija sredstva od Fonda odgovorio je da je Srpski nacionalni savjet konstituisan kao i svaki drugi u Crnoj Gori i da shodno tome imaju pravo da apliciraju i dobijaju sredstva u raspodjeli sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Na pitanje da li su predstavnici manjinskih nacionalnih savjeta koju su članovi Upravnog odbora Fonda u konfliktu interesa, direktor Fonda je odgovorio da su od Komisije za sprečavanje sukoba interesa dobili tumačenje da nijesu i da samo ne mogu učestvovati u donošenju odluke o svojim projektima, a imaju pravo da konkurišu.

- Leon Djokaj, pomoćnik ministra za ljudska i manjinska prava je saopštio da u raspodjeli iz 2012. godine koju je oborio Upravni sud nije učestvovao, odnosno da je učestvovao u radu Upravnog

odbora, ali ne i u donošenju odluka. Veoma mali broj multietničkih projekata se podržava, a te godine konkretno nije podržan nijedan multietnički projekat,

- Poslovníkom o radu Fonda nije definisano održavanje elektronskih sjednica,
- ne slaže se da organizacije koje se bave ljudskim pravima ne mogu da apliciraju sa projektom koji se tiče manjinskih prava ukoliko se tiče određene nacionalne manjine. Podsjetio je da su nekad takvi projekti dobijali poršku, a u drugim situacijama nijesu,
- izrazio je nadu i očekivanje da će se izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama detaljno regulisati rad Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, dr Halil Duković je ocijenio da je u radu Fonda bilo određenih nepravilnosti o čemu je bilo riječi i u nekoliko Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore. Postoje i određeni pozitivni pomaci u radu Fonda. Jedno vrijeme dodjela sredstava se vršila na osnovu procentualnog učešća manjina u strukturi stanovništva. Kasnije je ta odredba Zakona izmijenjena, pa se odlučivalo na osnovu kvaliteta projekata. Mišljenja je da je jedan mali broj projekata bio na granici nacionalističkog. Međutim, postoji veliki broj projekata koji su veoma dobri, a najbolja adresa, maltene i jedina, za dobijanje sredstava za realizaciju projekata manjinskih naroda jeste Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Mora se priznati da je Fond u velikoj mjeri opravdao svoje postojanje. Predsjednik Odbora je podsjetio na iskustvo sa kojim su članovi Odbora upoznati prilikom studijske posjete Parlamentu Hrvatske i uvjerali se da podnosioci projekata koji dobiju sredstva za njihovu realizaciju, potpisuju izjavu, a nakon toga ako ne podnesu izvještaj ili sredstva utroše nenamjenski, ne samo da moraju sredstva vratiti, već i krivično odgovaraju. Smatra da bi i u Crnoj Gori to trebalo detaljnije urediti.

Predsjednik je saopštio da su projekti dobri, ali problem je u trošenju sredstava, tako da se mora više raditi na praćenju realizacije projekata. U vezi sa sastavom Upravnog odbora Fonda, mišljenja je da predstavnici nacionalnih savjeta ne treba da budu u Upravnom odboru ukoliko se sredstva dijele nacionalnim savjetima.

Predsjednik Odbora je ocijenio da je Fond doprinio poboljšanju položaja manjinskih naroda, a složio se sa poslanikom Abazovićem da se ovdje ne „sudi“ manjinama, već govori o radu jedne institucije koja se bavi manjinama. Izrazio je uvjerenje da će se funkcionisanje Fonda detaljnije regulisati izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama. Pozvao je članove Odbora da prihvate Izvještaj Fonda, uz nadu da će se rad Fonda poboljšati putem predstojećih izmjena Zakona planiranog Programom Vlade za III kvartal 2014. godine.

Nakon rasprave za Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2012. godinu **tri poslanika su glasala „za“, dok su tri poslanika bila „protiv“.**

Odbor za ljudska prava i slobode, zbog ishoda glasanja (tri glasa „za“ i tri glasa „protiv“), **nema predlog prema Skupštini o Izvještaju o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2012. godinu.**

Poslanici Snežana Jonica, mr Dritan Abazović i Milutin Đukanović su izdvojili mišljenje.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine, određen je poslanik dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković